

Bemærkninger om de khervariske (kolariske) Sprogs Stilling.

Af

Vilh. Thomsen.

(Meddelt i Mødet den 8. April 1892.)

De khervariske (eller, som de hidtil almindelig have været benævnte, de kolariske) Sprog, blandt hvilke det vigtigste og nu bedst kendte er Santali¹⁾, indtage en ganske ejendommelig og isoleret Stilling blandt de i Indien talte Sprog, uden mindste Slægtskab med de to, indbyrdes atter saare forskellige Sprogætter, hvortil Indiens øvrige Beboere høre, den ariske (indo-

¹⁾ Se den foregaaende Afhandling af E. Heuman, S. 148. Jeg benytter Lejligheden til, paa Forfatterens og mine egne Vegne, at udtale en Tak til det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab, som paa min Anmodning er gaaet ind paa at offentliggøre Lic. Heumans Afhandling, hvilken det havde vist sig umuligt at faa udgivet paa anden Maade. Jeg skylder endvidere Forfatteren (der virker ved den nordiske Missions Skole i Santalistan) at tilføje, at Korrekturene paa den helt igennem ere læste af mig alene. Den eneste Forandring, jeg paa egen Haand har tilladt mig, er, at jeg, især i de første Partier af Afhandlingen, undertiden ogsaa ellers ved kortere Exempler paa Formdannelsen, har brugt ved en Bindestreg at adskille Elementer, som man ellers i hvad der er trykt paa Santali plejer at skrive sammen til eet Ord, saaledes navnlig de pronominale Subjektsuffixer, naar de staa foran Verbet (jf. S. 166, 193). Mine her følgende Bemærkninger bedes kun betragtede som et lille Tillæg til den i den foregaaende Afhandling givne, selvstændige og indgaaende Fremstilling af det mærkelige Santalsprog.

europæiske) i den større nordlige Del og den dravidiske i den noget mindre sydlige Del. I Sammenligning med de til disse to Ætter hørende Folk udgøre Khervarerne kun en forsvindende Brøkdæl af Indiens talrige Befolkning. Til Trods derfor kan der ikke være nogen Tvivl om, at de høre til det ældste Lag af denne, og at deres Forfædre maa have haft deres Hjem her allerede i en fjærn Fortid, endnu förend Ariernes Indvandring fandt Sted, og engang været udbredte over et mange Gange større Omraade end det, hvor vi nu finde de sidste Rester af denne mærkelige Sprogæt.

Spörges der videre, om der da ikke udenfor Indien kan eftervises Tilknytningspunkter til denne Sprogæt, maa vi tilstaa, at vi her staa overfor en Gaade, hvis fuldstændige Løsning endnu ikke er funden og maaske aldrig vil findes; men enkelte Vink om, i hvilken Retning Løsningen maa søges, synes dog allerede nu at kunne gives.

At henhøre de khervariske Sprog til de «turanske» (ovf. S. 148) er kun et tomt Ord, der intet oplyser uden i det højeste det Faktum, at de ikke ere indoeuropæiske, og at deres Bygning hviler paa Agglutinationsprincippet. Men vil man lægge noget bestemtere ind i dette Navn, bliver det kun vildledende; thi fra de Sprog, som man dog nærmest maa tænke paa ved det ubestemte Navn «turansk» (saadanne som f. Ex. de tyrkisk-tatariske, de mongolske eller de finsk-ugriske), ere de khervariske omtrent lige saa himmelvidt forskellige, som de ere f. Ex. fra de indoeuropæiske. Saa meget er tydeligt, at man, hvis man vil søge efter Tilknytningspunkter til de khervariske Sprog, maa vende sig til ganske andre Egne end dem, til hvilke Navnet «turansk» nærmest peger hen.

Allerede tidligere har der fra forskellige Sider været gjort opmærksom paa en Række mærkelige Ligheder i Ordforraadet, der findes mellem disse Sprog og forskellige i Bagindien, hørende til Gruppen Mon (eller Talaing, Pegu)-Khmer (Kambodja)-Annam. Saaledes allerede F. Mason i en Afhandling

«The Talaing language» i Journ. of the American Orient. Soc. IV, S. 277 ff. (1854) og med kortere Antydninger W. Schott «Ueber die sogenannten indochines. Sprachen» i Abh. d. Berl. Akad., phil.-hist. Kl. 1856, S. 175, medens C. J. F. S. Forbes i sin Afhandling «On the connexion of the Mons of Pegu with the Koles of Central India», Journ. of the R. Asiat. Soc., N. S. X, S. 234 ff. (1878), vender sig med berettiget Kritik mod adskillige af Masons Sammenstillinger, uden dog ganske at benægte Ligheder mellem Mon-Annam-Sprogene og de «kolariske». Forklaringen søger han i, at disse bagindiske Stammer oprindeligt skulde være komne fra Egnene hinsides Himalaya og under denne deres Vandring igennem Brahmaputradalene skulde være komne i Berøring med de «kolariske» Stammer og derved have modtaget en sproglig Paavirkning fra disses Side.

I nyeste Tid er den nævnte Gruppe af bagindiske Sprog og dens Forhold til andre Sprog bleven underkastet en fornyet og omhyggelig Undersøgelse af E. Kuhn i en Afhandling «Beiträge zur Sprachenkunde Hinterindiens» i Sitz.ber. d. k. bayer. Akad. d. Wiss., philos.-philol. u. hist. Kl. 1889 S. 189 ff. Ogsaa Lighederne mellem disse Sprog og de khervariske (kolariske) behandler han her langt mere indgaaende end nogen af hans Forgængere, hvorhos han tillige paaviser Tilknytningspunkter til Sprogene paa Nikobarøerne (Nancowry) og dem, der tales af Urbefolkningen i det indre af Malakka.

Som Exempler paa dette Forhold skal her blot anføres nogle faa Sammenstillinger fra enkelte af Sprogene, deriblandt nogle af Talordene, blandt hvilke navnlig de fire første frembyde iøjnefaldende, for øvrigt ofte fremdragne Ligheder:

	Santali.	Mon.	Stieng.	Annam.	Khamen boran.	Khmer.
1 . . .	<i>mit'</i>	<i>mwoi</i>	<i>muōi</i>	<i>mōt</i>	<i>muay</i>	<i>mūy, ma</i>
2 . . .	<i>bar</i>	<i>bā</i>	<i>bar</i>	<i>hai</i>	<i>bar</i>	<i>bīr</i>
3 . . .	<i>pē</i>	<i>pi</i>	<i>pēi</i>	<i>ba</i>	<i>peh</i>	<i>pīy</i>
4 . . .	<i>pon</i>	<i>pan</i>	<i>puōn</i>	<i>bōn</i>	<i>pon</i>	<i>puan</i>

	Santali.	Mon.	Stieng.	Annam.	Khamen boran.	Khmer.	Nancowry.
Vand	<i>dak'</i>	<i>dāk</i>	<i>dak</i>	<i>nu'o'k</i>	<i>trak</i>	<i>dik</i>	<i>dāk</i>
Tiger	<i>kul</i>	<i>kla</i>	<i>kläh</i>			<i>khlā</i>	
Öje	<i>mēt'</i>	<i>mat</i>	<i>mät</i>	<i>mät</i>			<i>ol-mat</i>
Næse	<i>mu</i>	<i>muh</i>	<i>mūh</i>	<i>mui</i>		<i>chra-muh</i>	<i>gmoa</i>
Haand	<i>ti</i>	<i>toi</i>	<i>ti</i>	<i>tay</i>	<i>ti</i>	<i>daiy</i>	<i>tei</i>
Fod	<i>janga</i>	<i>juing</i>	{ <i>jāng,</i> <i>jōng</i> }	<i>chō'n</i>	<i>sang</i>	<i>jōng</i>	

Hertil kan föjes visse af Kuhn ikke omtalte Pronominalformer som f. Ex.:

	Santali.	Mon.	Annam.
du	(<i>a</i>) <i>m</i> , (- <i>mē</i>)	<i>mneh</i>	<i>māi</i>
I	(<i>a</i>) <i>pē</i>	<i>bai</i>	(<i>kyung-</i>) <i>bai</i>
han, denne . .	{ <i>uni,</i> <i>ona</i> } { <i>nui,</i> <i>noa</i> }	<i>neh</i>	<i>no</i>

For øvrigt ere imidlertid de her omhandlede bagindiske Sprog i hele deres Indretning (der slutter sig nær til de isolerende, «monosyllabiske» Sprog, til hvilke i Bagindien f. Ex. Siamesisk og Barmansk fuldstændig høre) saa forskellige fra de khvariske Sprog, at noget umiddelbart, gennemgaaende Slægtskab imellem dem ikke ret vel synes at kunne antages. Utvivlsomt have vi her at gøre med forskellige Arter af Blandingssprog — et Begreb, som Sprogvidenskaben overhovedet efterhaanden vil komme til at anerkende i langt større Omfang, end man tidligere har været tilbøjelig til. Foreløbig tror jeg ikke, at man kan naa til noget andet eller bestemtere Resultat end det, E. Kuhn, a. St. S. 220, udtrykker saaledes: «Viel bedeutsamer als diese Berührungen mit dem Annamitischen sind die unleugbaren Beziehungen unseres monosyllabischen Khasi-Mon-Khmer-Stammes mit den Kolh-Sprachen, dem Nancowry und den Dialekten der Urbewohner Malaka's. Unerlaubt wäre es, daraus sofort eine Urverwandtschaft mit diesen z. T. hervorragend polysyllabischen Sprachen ableiten zu wollen.

Aber sicher scheint es, dass einem grossen Teile der hinterwie der vorderindischen Bevölkerung ein gemeinsames Substrat zu Grunde liegt, welches von den späteren Einwanderern überschichtet wurde, aber trotzdem so mächtig blieb, dass noch jetzt in dem ganzen Gebiete seine Spuren erkennbar hervortreten. Mit dieser Tatsache werden sich auch die Anthropologen in Zukunft auseinanderzusetzen haben.»

Men Tilknytningspunkterne til de khervariske Sprog kan man forfølge endnu betydeligt videre i sydostlig Retning, og navnlig ønsker jeg at henlede Opmærksomheden paa en Række højst mærkelige Overensstemmelser, der lade sig paavise mellem hine og forskellige af de — endnu for største Delen temmelig ufuldstændig kendte — aborigine Sprog i den sydligere Del af Australiens Fastland, Sprog som Dippil og Turrubul i det sydlige Queensland, Kamilaroy, Wiradurei, Lake Macquarie, Wodi-Wodi o. a. i Ny-Syd-Wales, dernæst i Syd-Australien Sprogene ved Encounter-Bay og om Adelaide samt Parnkalla vest for Spencer's Gulf, og endelig forskellige Sprog i Vest-Australien¹⁾. Trods de store Forskelligheder, der findes mellem disse (syd-)australske Sprog indbyrdes, kunne de dog paa den anden Side ikke skilles fra hverandre, men forudsætte alle et vist Fællesskab i Oprindelse. Medens endvidere de Lighedspunkter, man har villet finde imellem dem og de dravidiske Sprog, ganske sikkert maa afvises (jf. Fr. Müller, Grundriss II, 1, S. 95 ff.), synes det mig derimod ubestrideligt, at der imellem de australske og de khervariske Sprog maa være en vis Forbindelse tilstede.

Ikke blot i Ordforraadet lader der sig her paavise Ligheder, men særlig Vægt maa der lægges paa, at Overensstemmelsen ogsaa strækker sig til hele Principet for Sprogbygningen og til

¹⁾ Jf. Fr. Müller, Reise der österr. Fregatte Novara, Linguist. Theil, Wien 1867, S. 241 ff.; samme, Grundriss d. Sprachwissensch. II, 1, S. 1 ff., IV, 1, S. 123 f., samt de der anf. Arbejder, af hvilke dog kun den mindre Del har været mig tilgængelig.

selve de Forhold og Forestillinger, der have fundet Udtryk i grammatiske Former. Ogsaa i visse Enkeltheder ved disse synes der at være en umiskendelig Lighed tilstede, for saa vidt vor fuldstændige Uvidenhed om den fonetiske Udvikling indenfor disse Sprog tillader os at drage Slutninger i denne Henseende. Men nogen mere gennemgaaende, haandgribelig Lighed i grammatiske Enkeltheder kan man naturligvis saa meget mindre vente at finde, naar man mindes, hvor store Forskelligheder der i denne Henseende er mellem selve de australiske Sprog.

Jeg skal blot anføre nogle faa Exempler paa disse Ligheder særlig indenfor Pronominerne:

Santali *iñ* jeg, Muṇḍa *iñ*, *aiñ*, genfindes i alle de austr. Sprogs Former med *ñ*, som Dippil, Turr., Kamil., Adel., Parnk. *ñai-* o. s. v.

Sant. dual. *aliñ*, Muṇḍa *aliñ* vi to (o: han og jeg) = Dipp. *ñu-liñ*, *a-len*, Kam. *ñu-le*, Wirad. *ñā-li*, L. Macq. (obl.) *ñā-lin* (du og jeg, *ñalinpon* han og jeg), Adel., Parnk. *ñā-dli*, Vest-Austr. *ñā-li* o. s. v.

Sant. plur. *alē* vi = Turr. *ñu-le*, Adel. *ñā-dlu* o. s. v.

Sant. *uni*, *nui* han, hun, den, denne (levende Væsener), *ona*, *noa* (livløst) = L. Macq. *noa* han, den, *uni*, *unoa*, denne, Dipp. *unda*, Turr. *wunāl* han o. s. v.

Med de ovf. S. 233 f. opstillede Ord kan sammenlignes Talordene 1: Wodi-Wodi *mituñ*, Kam. *māl*; 2: L. Macq. *buloāra*, Kam., Dipp., Wodi-Wodi *bulār* o. s. v. (?); Öje: Kam., Wir. *mil*, Wodi-Wodi *mēr* o. s. v.; Næse: Kam., Dipp. *mūrū*, Turr. *mūro*; Fod: Wir. *dinañ*, Kam. *dina*, Dipp. *džimuñ* o. s. v. L. Macq. *kore*, Enc.-B. *korne* o. s. v., Mand, minder om Sant. *hor*; Dipp. *ba*, ikke, = Sant. *bañ*, o. s. fr.

Jeg skal imidlertid ikke dvæle nærmere ved Exempler paa dette Forhold, og det saa meget mindre som jeg, efter at have forelagt Selskabet denne lille Meddelelse, er bleven opmærksom paa, at den udmærkede Kender af de østasiatiske Sprog, G. v. d. Gabelentz, i sin Bog Die Sprachwissenschaft (Leipzig 1891)

S. 274 f., om end kun ganske kort og uden at nævne noget Exempel, med stor Bestemthed har udtalt sig ganske i samme Retning. Han tilføjer: «Fortan darf man also wohl von einer kolarisch-australischen Sprachfamilie reden und von vornherein annehmen, dass zwischen den beiden geographischen Endpunkten Mischlinge sitzen». Jeg har dog ikke villet undlade her at udtale min Iagttagelse, som v. d. Gabelentz rimeligvis vil kunne begrunde med et større Materiale, end jeg har til min Raadighed med Hensyn til de australiske Sprog.

De Resultater, til hvilke vi for Öjeblikket synes at kunne naa med Hensyn til Khervarerne, turde da kunne udtrykkes saaledes:

I Indien ere de de sidste Levninger af et ældgammelt Befolkningslag, der ellers er blevet overskyttet særlig af de ariske Folk. De oprindelige Principer for Bygningen af de kherv. Sprog maa antages her at være blevne bevarede og videre udviklede med størst Troskab og Konsekvens og synes ogsaa at have gjort deres Indflydelse gældende i de nyindiske Sprog af arisk Rod, hvor adskillige Punkter f. Ex. Deklinationen, hviler netop paa ganske de samme Principer søm dem, vi finde i de kherv. Sprog, og staa i Modstrid med, hvad vi efter en normal Udvikling skulde have ventet at finde paa arisk Grund. Omvendt have disse, dels i ældre dels i yngre Tid, udøvet en stærk Paavirkning paa de kherv. Sprogs Ordforraad.

Medens det ikke er muligt at eftervise noget som helst Beröringspunkt med de kherv. Sprog nord for Indien, fremtræde derimod saadanne, i det mindste hvad Ordforraadet angaar, meget tydeligt i den ovf. S. 232 f. antydede Gruppe af Sprog i Bagindien, enten dette nu skyldes en forholdsvis senere Indvandring fra Indien eller, hvad der vistnok er det ene sandsynlige, forudsætter, at en med de indiske Khervarer beslægtet Befolkning oprindeligt har strakt sig helt ind i Bagindien, før den første Begyndelse af de Indvandringer nordfra, der efterhaanden væsentlig have givet Bagindiens Befolkninger og Sprog deres Præg.

Udvandringer i en ukendt Fortid have endelig, som det synes, ført indiske Khervarer eller en med dem nærbeslægtet Befolkning endnu længere mod Øst og Sydost, f. Ex. til Ny-Guinea, hvor v. d. Gabelentz mener at kunne paavise Spor deraf i Sprogene paa Maclaykysten, men navnlig dog til (den sydlige Del af) Australiens Fastland, hvis Sprog endnu i det hele bære et lignende Præg som de khervariske, selv om der utvivlsomt ogsaa her har fundet Krydsninger og Blandinger Sted, om hvilke der endnu intet kan oplyses.
